Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРГАЧО

СОВЕТСКИЕ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 17 декабрь, 1977 шу. ● № 150 (5817). ● Мах 2 кеп.

КОММУНИЗМА ДУХЬА ХІАМА ХЬАКХОЛЛАРА ПЛАНАШ

ИЙСАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА БАРХІ ЛАГІА СЕССИ

Вай мехка паччахьалкен Іаьдала иттаргІа лаккхийла оргаНа — СССР Лаккехьарчя Совета хьалха депутаташа 15 сентябре палатай къаьст-къаьстача заседанийна дІаІо пийлар СССР экономический социальлон деГІаккъуьлара — Паччахьалкен планА 1978 шераРа СССР Паччахьалкен бюджетА. Цар белгалдаьккхар. пятилетка шоллаГІа шу — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизан СССР Конституци ТІайдан шу — советски наха хьанкарг кхаьнІаГІа а боьлаьнА культурАн ерригача участкашка доккхий толамаш даьхьа а шу долга.

Корта болаш тІаьн а бюджет ю ювшача хиІа депутаташа уж

КЪАМИЙ СОВЕТЕ

14 декабре Къамий Совете хьалхарча заседание депутаташа пийлар сессе ден повесткА шоллаГІчен кхоалаГІчен дешаех йоьла доклаадаш.

Пренеш эьлийнАгар Украина Компарте ЦК секретара депутата **Н. М. Борисенкос.** Вай, аьлар цо, деГІан тІоьдаьйна а боьлаьнА ПСПС ЦК Пленуме ПСПС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председателен ковкъстА Л. И Брежнева дах къаьтта а кІоьарГІа чуЛоьлаьн бола а къамаьл.

Советски Союзо ГІеррарГІа аьовсаН доаттабу планета политически климат тоадара, керг да дуоен тІом хьара кхерам ІІабаккхаРа тІехьА. Кхы а ІІоаГІаьннай пая Лаьхен аьшен лаьхьашта юкъера позицешен сийн.

1978 шерарча паьвен бюджетте проекташ кхоьбеЛ а еш, депутата белгалдаьккхар, уж мехка нив дІаьхо а ІІоаГІбара ТІаьрзаьнІга, цар кхьаьта хьаІоьзийр партен деннекн кхамаш политика.

Трибуна тІа ва РСФСР Министрий Совета председателла заместитель, депутат **А. М. Калашников.** Сссс хоша оттаьлча 1978 шерарча планен бюджетен проекташа, аьлар цо, производительни нисаш дІаьхо дегІаьдоГІнІга вай паччахьалкхен экономически нив ІІоаГІаьулга, хьалха торон культурин боарамн лаьхлуьлга Іаьашшу.

Юбилейни шерА планашн социалистически декхарашн кхоачандара тІехьа д-ригача хьалкхъ доаттабера кхьовсамА юкъе поонкара доаГІа дахьа Советски Узбекистана кхьаьстамашца юкъедІаьла хилар дика а хеташ дІаккхийдау аз, аьлар Чичнински электрохимический комбината боккхаГІоаЛча аппаратчица, депутата **В. А. Васильева.** ЦкьаЛте бетта планал совгІа 342 миллион сома мах ха промышленни продукциА реализаци вьІ. Кхьаьста гІаьдигар боамбн кхеберашца. ЦІаккха ца хиначА тайпара боккха хьуькьам хьалкхе а баь цар

СОЮЗА СОВЕТЕ

15 декабре ІуйрийнА 10 сахьат даьлча палатай заседаней зале хьанийдар Союза Совета хьаькъаза заседани.

Депутаташен хьаьшшен тІоаРаш деттан тІаьнийнА хьаькъастай **Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Г. В. Романов, М. А. Суслов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, Н. В. Кузнецов, В. И. Долгих, Я. П. Рябов.**

Председателал дечуш — Союза Совета — председателя депутата А. П. Шитикова предложенеГІа депутаташ А. И. Шибаев из СССР Лаккехьарча Совета Президиуми чеканА а ГІаьрзаРца дувадечиА мукьаьнийтар Союз Совета заседателийн предположенеГІ комиссе чдена декхарех.

Союза Совет аьлелар сесс ден повесткА шоллаГІен кхоалаГІен дешаш дуьйна.

1978 шера СССР-экономически социальлон деГІаьдоалара Паччахьалкен планах; 1978 шерарча СССР Паччахьалкен бюджетах; 1978 шерарча Паччахьалкен бюджетехьА кхоачашъ-яраХ, планово-бюджетнин отраслевой комиссей содоклад чуяйдар 5,7 миллион тонн белдал.

Парте Алма-Атийсн обкома хьалхарча секретара депутата **А. Аскарова** белгалдаьккхар, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарА Казахстана кхьаьгамкой башка-дикА толамашца пачхьалкхаГІа. Революци хилалехьа цхьаьн шера арахецаш хиначуьг. ТІемаШ 227-за дуьхьаГІа промышленни продукци хуьрТкъ республикА.

Сессе доакъашкоша ТІоаРаш детташ тІаьнийнА пятилетка кхоь шера планА ца кхоачашъ-яраХ Ратерча текстильщица депутата **Т. Б. Мазуре** баь хоам. Цо болх беча «Ригас мануфактура» хьалА производственни объединенен шера ньржай «Луч» цхьаькка тІехьаьнсар воацан бе болх» яхача лозунгаГІа кхьаьгарий социалистически яьх. Из болаш, аьлар цо, советски вахара хьисана маьнгара хьаБоаГІа а бе. ЦхьаьнцаГІ капиталистически мехка болх-лоша воацца ахьа ГІойле еш ТІеьаьбугучарча повкъостаГІ дергдан.

1978 шерарча ПаччахьалкхенА плана проект—Центральни Комитето, вопьоьсГІ Л. И. БрежневА кхаьн ГІаттача цхьаьнА 1978 шерарча планен бюджетен проекташа, аьлар цо, производительни нисаш дІаьхо дегІаьдоГІнІга вай паччахьалкхен экономически нив ІІоаГІаьулга, хьалха торон культурин боарамн лаьхлуьлга Іаьашшу.

Юбилейни шерА планашн социалистически декхарашн кхоачандара тІехьа д-ригача хьалкхъ доаттабера кхьовсамА юкъе поонкара доаГІа дахьа Советски Узбекистана кхьаьстамашца юкъедІаьла хилар дика а хеташ дІаккхийдау аз, аьлар Чичнински электрохимический комбината боккхаГІоаЛча аппаратчица, депутата **В. А. Васильева.** ЦкьаЛте бетта планал совгІа 342 миллион сома мах ха промышленни продукциА реализаци вьІ. Кхьаьста гІаьдигар боамбн кхеберашца. ЦІаккха ца хиначА тайпара боккха хьуькьам хьалкхе а баь цар

КЪАМИЙ СОВЕТЕ

15 декабре 15 сахьат даьлча палатай заседаней зале председателал деш Къамий Совета председатель **В. П. Рубен** а воЛаш хьайийлар СССР Лаккехьарча Совета Къамий Совете шоллаГІа заседани.

Депутаташен хьаьшшен тІоаРаш детташ тІаьнийнА пятилетка кхоь шера планА ца кхоачашъ-яраХ Ратерча текстильщица депутата **Т. Б. Мазуре** баь хоам. Цо болх беча «Ригас мануфактура» хьалА производственни объединенен шера ньржай «Луч» цхьаькка тІехьаьнсар воацан бе болх» яхача лозунгаГІа кхьаьгарий социалистически яьх. Из болаш, аьлар цо, советски вахара хьисана маьнгара хьаБоаГІа а бе. ЦхьаьнцаГІ капиталистически мехка болх-лоша воацца ахьа ГІойле еш ТІеьаьбугучарча повкъостаГІ дергдан.

1978 шерарча ПаччахьалкхенА плана проект—Центральни Комитето, вопьоьсГІ Л. И. БрежневА кхаьн ГІаттача цхьаьнА 1978 шерарча планен бюджетен проекташа, аьлар цо, производительни нисаш дІаьхо дегІаьдоГІнІга вай паччахьалкхен экономически нив ІІоаГІаьулга, хьалха торон культурин боарамн лаьхлуьлга Іаьашшу.

Юбилейни шерА планашн социалистически декхарашн кхоачандара тІехьа д-ригача хьалкхъ доаттабера кхьовсамА юкъе поонкара доаГІа дахьа Советски Узбекистана кхьаьстамашца юкъедІаьла хилар дика а хеташ дІаккхийдау аз, аьлар Чичнински электрохимический комбината боккхаГІоаЛча аппаратчица, депутата **В. А. Васильева.** ЦкьаЛте бетта планал совгІа 342 миллион сома мах ха промышленни продукциА реализаци вьІ. Кхьаьста гІаьдигар боамбн кхеберашца. ЦІаккха ца хиначА тайпара боккха хьуькьам хьалкхе а баь цар

Вай ДерригачА калхьий хьаьнар ТІадерзадаьд, аьлар парте Вильнюсски горкома хьалхарча секретара, депутата **В. В. Сакалаускаса,** вай мехка коммунизм хьалъера сийлахь-доккхийла ГІуллакх.

ХІанз Литва болхлоца, колхозхоца, ІІаьхо дувл оратора, кхьаьет «Ийлийн шу ТІоаРаш чаккдаккха», «Пятилетка кхаьн шера планА — 7 октябра» яхача девизГІа.

Азербайджанна промышленности, аьлар республика Министерий Совета председателла, депутата **А. И. Ибрагимова,** ханзА хьалха, 24 ноябре кхоачашъ-яраХ продукцена реализаци ювел доарХІамеГІйоьла изделен хьаьрен 11 беттА план. ПланагІа 7 процент хиІа еана 8 процент деГІаьнай, промышленни производство.

Таджикски СССР Лаккехьарча Совета Президиума председателла, депутата **М Хелова** баркал аьлар Нурекски ГЭС-а оборудованя лоаттаеча Ханкина, Ленинграда, Свердловска, кхьча городий предприятий болхлоца, техникашца, инженераШца.

Республика кхьаьстамА колдетташ тоаьнет дийцар Б. И Лешна цІеррагІна Армянски электромашиностроительни заводе слесарий-сборщик Багдасарян, депутата **Н. А. Хагатаран.**

Советски хьалхий вожаращца болча дезалле Туркмени дегІаьрах дийцар Туркменистана Компарте Ташкъасн обкома хьалхарча секретара, депутата **Б. Атаева.** Цо анализ йир ди областа юртбоахача производствана ДІаьхо интенсификаци ягА гороний.

Боатаманата оьхарча агропромышленни кооперирование мехкарГІа производственни концтрации специализаци еш юрта боахам лаьбара парте чакхбоачча достамах хьаьдаьлча беркатах дийцар Молдавски СССР Министрий Совета председателла, депутата **С. К. Гроссуса.**

КПСС обкоме

Пятилетка кхаь шера задани—1978 шера 7 октябрга

1978 ШЕРА 7 ОКТЯБРГА ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА «ГРОЗНЕФТЬ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНИЕ ГОРЯЧЕВОДСКИ БУРУВ ТОХАРА БАЛХИЙ УПРАВЛЕНИЕ КОЛЛЕКТИВА ИНИЦИАТИВА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюро могалий «Пятилетка кхаь шера задани — СССР Конституце хьалхарча шу дуьйна дечиГІ, 1978 шера 7 октябрГІа ятаеча девизГІа москичарча ІІаололадаь ІІулаьх хьал а лоацаш социалистически яьх доаржаяра хьаьхьеьна Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединенен Горячеводски буруьв тохара балхий управленен коллективА ДІайолаьн инициатива.

КПСС горкомаш, райкомаш, юкъьаьнарчарА партийна организацеш, облсовпрофш, комсомолА обкомш, министерстваш, ведомстваш кулгалдеН декхарийла ба 1978 шера 7 октябрГІа иттаГІчА пятилетка кхаь шера планА кхоачашъ-яраХ тІехьа промышленности, юрта боахама, ГІишлоьнЬара, транспорта, кхиза доакьой хьаьсгамхошца социалистически яьх доаржаяра болА Горячеводски буруьв тохара балхий управленен коллективА инициатива мисте оагІоьнЬара хьаьлаяра а ГІаьнаьнЬара производства эффективности балхА дикаЛн лаьхьара декхарийн практически ІІоьсталара, доарХІамеГІа йоьла хьалхьА яха сцена объекташка капитальни вложенеш ІІаматІтохара, ший хаматаьхьа уж болх бе болаьлийтара. Ешма-технический прогресс сийлахьарен производственна интенсификаци яраП, хьаьсгамА оьсаЛе лаьхьара.

КХОАЛАГІЧА ШЕРА ЧОТАГІА

Пятилетка шоллаГІча шера декхарашн ханачА хьалха кхоачашъара социалистически яьхе а баьхна, хьаьсгаЛн болча МагІалбокерга «Луч» совхоза хьайбаШ лелаедераша хьаьсгаЛна толам баьккхаЛ: районерча боахамашта юкъе яГІара хьалА кхоачашъаьА шер доХаьнгІарА ІІаьччахьалкхенга йоьхарен уьхх шера декхарашн.

ДеттА доаГІан яхорбена фермА колхозеТ 1780 центнер шура яьккхай, планагІа 1654 центнер йоьла, паччахьалкхенга еккай 1510 центнер, шера планах 1100 центнер йоьла.

ТІеьхХоахчашъаьА уьхаьА хІара ІаттагаГІа шера декхарашн дечиГІ а: 1880 килограмм лаьрхІа хиначА, хІара ІаттагаГІа яьккхай 2084 килограмм.

Хьаьхулаца шера чотагІа шу ІІоаьккхийла ба паччахьалкхенга ДІалуьш ба фермера хьаьбаьн лелаедераш хІанз. ПланалГ совгІа кхы ийе тоІн шера ала дІаьрІІаЛ шер ДІаьхенА ер шу чаккхалаЛеЛа.

А. БАСИЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЕРГЬЯ ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ!

БУРУВДЕТТАРАША ДІАДОЛАДАЬ ГІЮЛАКХ ХЬАЛЛОАЦ

Грозненски вагонни депо автоконтрольни пункта коллектив коммунистическа къаьхьараца сайлен ІІІи лелаедеш шу ІІІеЛа сий лакха лоаттаеШ и. Технико-экономическа хьокъамаш тоьхара уьХ юбилейни шера ІІаийна социалистически декхарашкА ТІехХоачашъаьА автоматичкашца.

Ер шу доладелча деиз пункта слесарша ІІаьнаьл ІІоаГІ ер монтажаьА ба: совГІ болча воахуорхаспределителаштА, ер ремонт ТІехлика хиларах ОТК болхлоЛ ТІаьхьаьнА боаьшин экспуататоре ДІайдаьн из ирдуьхий.

Ишшта дика къаьхьаГІ ба вагонаштА заводской лелоаьккхийн ремонтеш еаа тІехй кхьаьгІ: цистерниш юларан, механический кхичеи цехаьккарА болхлой, Графикал хьалхарчаьн ремонт еш ба ха.

Грозненски вагонни депо болхлоцца юкъе хьинерге къа а хьегаш хилдаьна социалистически яьхе хьалхалатташ ба слесарош Павел Соломин Василий, Филанов Жюл, Анохин Виктор, Начхоев Руслан, промышленнашкА Алиев ЯрагІа, Сакаева Григорий, вагонашка хьежар Петренко Александр, кхы дукхА баьрашА.

* * *

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци ТІаийна шу дуьйна денга кхоачашъара Горячеводски буруьв тохара балхий управленен ІІІоаьнаьнЬара ІІІоаьнаьнЬара, чурча кхоачамех ма-мотта дукхагІа пайда ІІІаара, ДІаолоар кІеснгаГІа а долада хьаьдаьн ю-моте дукхагІа хилийтара, 1978 шера хьинаьнЬ кхьаьгаГІа шу даьра еритаГІа коллективАН тоьхЬ ТІаБоаБе.

Бюрос КПСС городской, районни комитетий, советски, профессиональ, боахамА органийтеркам ТІаБоаБаьбо партийтеш, паччахьалкхен, боахамА кулгалдаьн ерригача зарийьлЬ болх дикаГІа ІІІаийтЕхьаькхиннен даьр бекторхьаьн айбаьлЬ, плано заьдаьнен кхоачашъара бола ТІаьхоьжан ІІІоаьГІбанна, производственнин кхьаьсгаЛна дисциплина дІаьхо ІІІоаГІаьнна ярбоаьаьн хилара.

ЧакхъаьХа еза хІара бетта кхьаьсгаЛна коллективаша тешнаш лаьхьа оьсаЛе йоьлаш бола бетта, 1978 шера планаьн социалистически декхарашн ханал хьалха кхоачашъ ТІехкхоачашъ лелаедоЛа организационно-техническ мероприятиеш ДІаьнна.

Республикански газетийн даьлкеш, телевиденна ратирователна комитет декхарийла а социалистически яьхьа ягІаьнА шера яьле а дуьйна а, 1978 шерен пятилетка кхаь шерен планашн социалистически декхарашн ІІІоаьнаьнЬ хьалха кхоачашъ-яраХ бола производства порторой инициативеш опыта ДІаьоржаье.

«СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай районаш, производственни объединеней, управленей, предприятей коллективаша балха эффективности дикалн лаьхьара, республика промышленносте, ГІишлоьшъеча, транспорте иттаГІча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра 1977 шера 11 беттА деЛаьна социалистически яьхьа итогашка. Котбаьнарашта хьожаьлЬ:

РАЙОНИН ХЬАЛХАРЧА ГРУППЕ ГІОЛЛА
ХЬАЛХАРА МОТТИГ
ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА.

продукци маьхала яьккхара 11 бетта план 104,6 процент, къаьхьегама оьсаЛен — 105,2 процент кхоачашъярах.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ
г. ГРОЗНЕ ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА.

продукци маьхала яьккхара 11 бетта план 102,9 процент, къаьхьегама оьсаЛен — 100,8 процент кхоачашъярах.

РАЙОНИН ШОЛЛАГІЧА ГРУППЕ ГІОЛЛА
ХЬАЛХАРА МОТТИГ
НАУРСКИ РАЙОНА.

продукци маьхала яьккхара 11 бетта план 104,5 процент, къаьхьегама оьсаЛен — 105,7 процент кхоачашъярах.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ
АЦХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яьккхара 11 бетта план 103,8 процент, къаьхьегама оьсаЛен — 103,6 процент кхоачашъярах.

БОЛХ ДИКА БАРАХ БЕЛГАЛТЪЯЬХАН
ЗАВОДСКОЙН УРУС-МАРТАНОВСКИЙ РАЙОНАШ

Производственни объединеней коллективаша юкъе 1977 шера ШхьаЛтта бетта итогех социалистически яьхе котьЬьнарашн лаьрхІаЛ:

Ленина ордени лелаю «Грознефть» производственни объединени,
шурий промышленности объединеннй,
Нохч-ГІалгІай ялата продуктай производственни управленн,
«Промавтоматчка» яха Іилма-производственни объединени,
Грозненски производственни швейни объединеннй,
Промышленни предприятей, ГІишлоьнЬечен транспортеи организацей коллективаша юкъе социалистически яьхе котьЬьнарг лаьрхІаЛ:

Горячеводски УБР,
Грозненски УБР,
«Малгобекнефть» НГДУ,
«СтарогрозненскЬ» НГДУ,
«Горснефть» НГДУ,
Н. Алиеванна цІеррагІа йоьла Новогрозненски мехкаЛьта чаккдоаьна завод.
В. И. Ленина цІеррагІа йоьла Грозненски мехкаЛьта чаккдоаьна завод,
СССР 50 шу дизара цІеррагІа йоьла Грозненски химически завод,
химически реагентий Карабуласки завод,
«ГрозгипрофтехИм» институт,
вІашагІтехА Грозненски ТЭЦ,
«Грозненгреемонт» ремонтно-наладочни предприяти,
«Красный молот» завод,
«Оргстекнка» производственни объединене Грозненски «Электроприбор» завод,
«Пищемаш» завод,
ГІ. Ахриева цІеррагІа йоьла «Электроинструмент» завод,
РСФСР жилищно-коммунальни боахама Министерства Грозненски экспериментально-механически завод,
«Союзавтоматром» ВНПО опытно-экспериментальни завод,
НГІАССР бытовой ГІуллакхан дара министерства кога ГІийца ремонт еш хьаьбеен йоьла фабрика,
НГІАССР МЖКХ «Чечнигрестрой» треста наьхьаш дехкен тІаьш техкен управлени,
«СевКавнефтегазстрой» объединене СМУ-10,
мехкА комбинат,
«Чечнигхолодстрой» объединене Наурски МСУ,
Грозненски мелехозс,
Шелковской мелехозс,
Ермолокски лесопромхоз,
Старопромысски кирпичний завод,
«Кавалеетромонтаж» Грозненски монтажни управлени,
«Центроспецстрой» треста Грозненски специализированни управлени,
Нохч-ГІалгІай ГІишлоьнЬара управленг СМУ-11,
«Чечнигазстрой» трест,
Грозненски пассажирни автотранспорта производственни объединенен,
«Чеченингушдострой» ГІишлоьшъеча управленг аьшкбетонни хІамай Аргунски завод,
«Промжелдортранс» Аргунски предприяти,
Грозненски телеграф,
Грозненски междугородни телефонни станци.

А. БАСИЕВ.

«Салют-6»; программаГІа бу никъ

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР. 15 декабрь. (ТАССЕ). «Салют-6» яхача орбитальни Іилман станце никъ бара программаГІа хьежжа станце бортовой системашет аппаратурин расконсервацийн яра операци ДІаьхо хьоьг хинаб космонавташ Романенко Юрийн Гречко Георгийн, Масалов, вахар ІІалашдеш йоьчен энергопитанен системаГІа расконсервацийн чакхъьаьккхий.

Тахан болх бечА хана лаьрхІаьА куг-карен автоматически ориентаци режимехьА станце мелиЗаьще режимехьА станце управлене системаГІа хьажа.

ШоллаГІча аьлийнАхьа никъ бара программана юкъе дИхьад иштта «Дельта» яхача атомни навигацие система новкъостаЛца навигационни бустамашА делга.

Телеметрически информацен космонавташ доклаадашца хьаьхьачах станце бортовн системашА боарраме болх беш я. Новкъостий Романенкон Гречкон хьал дика да.

«Салют-6» яхача станце экипажо никъ бара программаГІа лаьрхІаЛча тайбара болх бу.

1978 ШЕРА СССР ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СОЦИАЛЬНОЙ ДЕГІАЛОАЛЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬА

СССР Министрий Совета Председателе заместителе, СССР Госплана председателе депутата Н. К. БАЙБАКОВА доклад

Деза новкъостий депутаташ!

Шо хьажайта СССР Министрий Совето тІаккъ КПСС ЦК Пленумо кІоьвабаЗьла 1978 шера — иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера экономическийн социальнон СССР Госплана Паччахьалкхен плана проект. 1978 шерара плана проект иттлагІча пхе шера плана задаІаккха, СССР министерстийн ведомствийн, союзоп республикаЗ Министрий Советий предложеношка хьежжа кийчьвийл. СССР Министрий Совет хІара дакъьлаген союзин республикийн ЗкоЗкъ мехкашкаЗ оагІораЗьара чІежай пунга.

КПСС ЦК Пленуме дІаьхьа кхаьмьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхьаьрча Совета Президиумо Председателе новкъостА Л. И. Брежнева. Ше кхаьмаЗ деш цо массеран лоарХІаме доШ отта-дир мехка экономика дІаХо деГІайоалаяра. БерЗгачА вай балхо стиль эргаЗькхха тоаьрга, 1978 шерара план кхоачашьЗа вІаштІехьлоаккхача хаьа боахамеи партийнИ органашца ЗЗла дуьйла тІаьхийта езаргІойла хІара коттера достамаш белгаЗдир. НовкъостА Л. И. Брежнева кхамьлаЗара вывоЗаш положенеи предприятей, гІишлоЗий, колхозийн совхозийн коллективаЗ, боахама доал деГІа ерригача звеньяйн балха программа я.

Иттлагіча пятилетка шин

шера план кхоачашъяра итогаш

Цу шерашка вІаштІехьлаьдкхаЗ мехка экономика дІаХо деГІайоалаеТа, хьалха зьлаторо дакъьлеГІа, вай балхийлкхен оборонин яьз чІоагІбелГа. ХьалхХаГІа а баьЗа лоарХІамГІа, потребленеин пакопленеин пайда эшаи йоьла лаьмаи доход, 8,4 процент дукхагІа дугрЗьа.

ДІаХо деГІаьлкхаЗ промышленийнА дерригача доакъоШ. 1977 шера 5,8 процент дукхагІа хуРЗьа промышленийн производство шера планагІа лаьрХІаГІа 5,6-процентана меттел. План кхоачаш а ТІекхочоьнкхеТа промышленийн продукце дукхка тайлаш хьалгІ. 1977 шера кхоачашье мегаш йоьла план а ІІехьа терхьалгІча промышленеи продукце объем шин шера 10,9 процент йоккхаГІа а хинна, пхе шера плана заданей боарме хуРЗьа.

Шин шера карадерадаЗьа оборудование, аппаратий, приборийн материалийн 7 эзар гаргГа керда тайна, шерьенна прогрессивнИ технологическийн процессеш, механизмаеш автоматизацей средствашца йоккъехьЗьара масштабаШ. Цо йинн хІилийтаЗ производственА технологическийн боарам дІаХо лаккХе, промышленин продукци эрахецарГа дІабода мах лоХбарах дукха совгІа-эшашагІа доаГаш 6 милиард сом кхоле, 2 милиард гаргГаеа сага кхьелаГен кхоГбелГа Іалашде. ХІана паччахьалкхен дикала Знак енна 45 эзар гаргГа шин йоьлаш промышленийн продукци я.

ЛерхарГа чаккхоьл юрта боахам деГІайоалабара, пун материально - техническийн базаеТа чІоагІьара парте - кийчьлъ ВІаьхьаеи хаНара программА. Производствана механизацийн хИмизацийн, лаьттаШта мелиорацийн яра шерра ГІулаккхийн чаккдахар бахьан доЗаш 1976—1977 шерашка юрта боахамийн ерригача продукцийн яккхара хІара шера юкъьера боарам хьалхарГа дІаяхача пятилетка ну боарамна вийсбина 6,6 процент лаккхаГІа хуРГба. Шера юкъьера лаьрХІаЧа доаккха ялат йоь шера плана задаІеШта гаргГа а кхоьла 209,6 миллион тонн хуРГза йоьлагІча пятилетке хинначА 181,6 миллион тоннана меттел. Уьк шера эргаРа дукхогІа гуЗберГбе — бомби-бедал — 8,7 миллион тонн. Кхоачашьерта ковротолаш, сом, комерин, шуРа, фчаш, тха, юрта боахама ихьийола кхы продукцийн эзара плаш.

Капитальни гІиреаш хьалдаРа бахьий йоккхо объем кхоачашъяьй шин шера. Цу шерашка хьалха боахам деГІайоалабарга дІадахийтаЗ 240 миллиард гаргГа сом, хІаьта цо йоьл хІилийтаЗ керттера фондаш 14 процент дукхагІа хилийта. Болх бе йоьлаийтаЗ дукхха йоккхий мошностийн объекташ, хІаьта иштта эйгача, кхачан, дуЗда-шурий промышленийн юсте, юрта боахаме, транспорте, хьалха боахама кхача лоаХІаьнна йоьлаш.

Капитальни гІиреаш хьалдаРа бахьий йоккхо объем кхоачашъяьй шин шера. Цу шерашка хьалха боахам деГІайоалабарга дІадахийтаЗ 240 миллиард гаргГа сом, хІаьта цо йоьл хІилийтаЗ керттера фондаш 14 процент дукхагІа хилийта. Болх бе йоьлаийтаЗ дукхха йоккхий мошностийн объекташ, хІаьта иштта эйгача, кхачан, дуЗда-шурий промышленийн юсте, юрта боахаме, транспорте, хьалха боахама кхача лоаХІаьнна йоьлаш.

Бизза боарме кхоачашъяьй материальни ресурсий, эргаРа хьалха электроэнерге, доагора, ГаьрЗжаьнна сийдаЗа бесаш полчеи металлий кхомбара заданеи.

Обществийн производствА эффективностийн ойяра йоккха торонашца и капитальни гІиреаш лоьчеа. 1976-шера КПСС ЦК октябрьскИ Пленумен дІадахьа шера СССР Лакхьаьрча Совета пхеллІІа сессеи: пхе шера плана хьешаЗ ешаЗ ГаьрЗжаьнна ГІулаккхийн ЗкоЗкъ ЗкоЗкъ ЗкоЗкъ

1978 ШЕРА СССР ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СОЦИАЛЬНОЙ ДЕГІАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬА

СССР Министрий Совета Председатела заместителя, СССР Госплана председатела депутата Н. К. БАЙБАКОВА доклад

Казахски ССР-е сиъагІа дегІаъухарх электроэнергетика, машиниш еечен промышленоста кхыча доаькойн продукци, Комсаш лелаяр ІІаъо дегІадоаладелга белгаллаь.

Средни Азе республикашка промышленоста ІІаъо дегІаоаІаргда. ІІаъо балхаш дерда Къулбельн-Таджикски территориально-производственнаш комплекс вІашТіехьъкхкарца дувзаденна. Цига кхы а лучІагІа балкха лерхІ боамбн. Цул совгІа, цу республикашка дегІаухарга ІІаъ бьидаъаравш, сом кхебелга, жа аеладелга, цу даьлъе карахь цунах ІІаьрІа а, даьрн арахецилга.

Ерригача соьвнен республикашка 1978 шера тоъад духха коммунальнин социально-культурнин гІирсиш ІІаьлдергда.

Арахьара экономически бувзамаш

Арахьарча торговле вай кертера партнераш социалистически мехкаш да, къаьстта СЭВ-а доаькъашхой дола мехкаш. 1978 шера Советски Союза арахьара торговни оборот 10 процент алсамъаькхиа лерхІ.

Союзо дакъа лоаьргда СЭВ-а доаькъашхой долча мехкашка цунах пхе шера СССР-ан цу мехкашен юкъе кооординаци яра ларда ІІа кийдаьд интеграции специализаци дегІаолаяр.

Интеграцен специализаци хьакъъхьа белгаллъьхьа мероприятеша хьежжа 1978 шера духха болхашн чаккхдуьх лела Оренбург - СССР Малхбузен довзуьн ёха газопровод, Оренбургски газоконденсатни комплекс, кІийдоьла объекташ хьаьлелга. Цу газопровода доккхачІагІо дакъа болх бе доладалийта лерхІ. ІІаъо балхан гаргда Днепровски горно - обогатительн комбинате, Ермаковски ферросплавай заводе, СЭВ-а доаькъашхой долча мехкашка дакъа лоьцаш хьалъеча Усть - Илимски хьунпромышленнин комплексе. Шийла йоагІаеча арІаш Советски Союзо дакъа лоьцаргда СЭВ-а доаькъашхой долча мехкашка духха предприяташ хьалъеча.

1978 шера ІІаъо шерлургда СССР-о дегІаухуча мехкашца леладу арахьара экономически бувзамаш. Цу мехкашца лоатІаерца машиниаш оборудованин, экономика дуккха доаькъашхой дегІакхулара технически новкъостал дергда Цу мехкашца Советски Союза лоатІаерца ІІаьрІ къман промышленнестан юрта бохамеш продукци, хІаьта иштта традиционни экспортна товаршш

ДегІаладькхача капиталистически мехкашца: Францеца, Финляндеца, Италеца, Японеца, США-ца, ФРГ-аца, хьаьчарца лелаеча доаькъашхой торговни боарам ляклуьр.ба. Цу мехкашца кхуьхьІаргІа оборудованин, цу даьлъе компенсационни дарда ІІа соглашени яьр а йолаш. Йьча соглашенешка хьежжа хьайеча оборудованех мах терпба компенсационни ларда ІІа хьалъеча предприятей продукце цхьаолта даькъа ІІаькхьІаргда.

Къамъал чаккдоалаш доладечиъ йьлар:

1978 шераргІа плано лерхІ мехка экономикен хьалъъ хьалторои ІІаъо а тоаелга. Экономически дегІаолара керттера хьоькамаш лаклаларца темпаш белгаллъьй йолаш йоъна ерг лен 1978 шера план ІІеъкхоаьчашъе а.

Уж дехьараш - кхоачашдаца эгтара хьалха коггІортІаца е еза Іилма - технически прогресс снхьярх, планированин доал дарн эргадоаьлш тоалрах, хІара управленчески звеньеш, хІара балха моттиг организованности порядоки чІоагІъярх.

1978 шераргІа алан хІоачашъ яра лоарХІамечарех цаІ фуд йьлча, из да паччахьалкхен планован дисциплина чІоагІъяр, хІара предприяте, хІара ГІишлоьо план йолаш кхоачашъеча ІІалашдар.

Производстео дика вІашТіехьъкхкарца ларда ІІа дерринача хьоькхамашка диллача ІІаьа кхоачаш ІІеъкхоачаш еча хьалха латтача коллективай опыт шерра йсаржве, къаьхьаца оьсарле лакхъяра, продукци дикаІа хІилийтара, мощностеш пайда эцара, материальнаш ресурсай кхомбара ІІеъка мамогта чІоагІаргІа социалистически кхы йоаржве еза.

Уж гІулакхаш чаккдахиза дардоаьдаш хилар ІІадех иттлагІа пятилетка кхоачашъяра бергІача лелаяр, вай парте экономически стратегегра къаьдоагІача декхарша, КПСС ЦК декабрьски Пленумна решеша, КПСС. ЦК Генеральн секретара, СССР Лаккеьъярча Совета Президнума Председатела новкъостА Леонид Ильич Брежнева докладашкен выступленешкен оьсаьмаш оьздаьча экономика дегІайоалаяра керттера дешаша.

Мукъаьда сона, 1978 шера вай мехка къаьхьегамоша кommунизм ІІаьлъяр ерригача участкашка керда доккхий толамаш доахарІхьлаьрх а иттлагІа пятилетка кхоачаІгІа шера план кхоачашн ІІеъкхоачашн еча ІІаьлда ерга ІІалашдеркилаьрх а тешам бала. (ІІоаьрш тох).

Доклад лоаьцъь кенаторх.

(ТАСС).

1978 ШЕРАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1976 ШЕРАРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

СССР финансай министра депутата В. Ф. ГАРБУЗОВА доклад

СССР Министрий Совето СССР Лаккеьъярца Советага ювца а чІоагІъе а ДІалу 1978 шерара — иттлагІа пятилетка кхоачаІгІа шерара СССР Паччахьалкхен бюджет.

Уж сессе болх бу белгалдаяр дешоька Сийлаьъ . йоккхача Октябрьски соцнаьстически революце сийлаьъ юбилеен СССР керда Конституци — дегІаенча социалистически общества вахара Закон дерригача халкъо дувдарон ІІаьдарон ІІаьа политически хьаьматаМен хьинар ІІаккха а та хинчА ІІаьтар айденчА ъьаьле бах вай мохк.

Советски ІІаьа берригаш а ІІаьаь а болаш Конституци хьоабал а яь, кхы а чІоагІаргІа бакъдер вай паччахьалкхен, Коммунистически парте аурен ІІаьрахьен политикА, КПСС Центральн Комитето, сийлаьъдоккха Ленина ГІулакх тешшаме ДІаолхьош. Машарн социальнА прогресА ІІаьаь ІІаьаь ГІалдаьлъна хьовсам лоаттабеш ІІаьа новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Политбюрое ДІе дезанов ТІаБерзабе, Берка-те ДІе болх ІІаьа шоаш ХьалдоацІлга.

КПСС XXV съездо хьалхаьчА оттаьнь мохк экономическин социальнОн дегІаолаьлара программа вахаре лаькъьккхара ІІеъаьо социалистически яькердача ТайпаРа яьржар ужь шера.

Советски Союза экономика ДІаъо ДийсА дегІаоаІга, снхьеш а Іилма технически прогресс, производствена шерра ювъедоалаедо да Іилманен техникаЕн карагІаьлаьнарАш. Проьмышленнин продукци арахецар уьх шера дегІаоаІгаргда 5,8 процента, планаА сонгІа хьа а ДІа балха нахаеш ІІаьаь ІІаьаь Советски паччахьалкхен оборона нна ІІоагІбелга.

Бюджета доходаш оттаьнЙ плана тІа дукхагІа арахеца оттаьнЬа продукцеГен цунга ДІадолар лохларех хьежжа. ПлаІа 118,5 миллиард сом БаккХа оттадаьд, е уьх шера БоккХарТбе аьина хетачу 9,1 процент дукхагІа. Предприятейн организацейн кара хургдолаш БергІачА пайдах 40 процент гаргга ачХа ДІахьожаьу производство шерьярАн экономически стимулированн ярАн.

Оборота тІера ДоагІа налог оттаьнЙ хилийта лерхІача производство БоьрьчА, , товаранш мАьхала дахарен дар ассортиментагеН хьежжа уьх шерарча плаеаЛ 3,2 миллиард сом, дукхагІа.

Хьолозашкара ІІоагІа подоходин налог 0,7 миллиард сом ІІаьрхІаеН, е ДІадахача шера хиннача ІІаьрме.

Вахаче ІІахнгара ІІоагІа паччахьалкхен налогаш ІІЕ ІІаьрхІ ярдо сом я, плана тІа оттаьнЙа балха ВлапЕ ФоидагеН йолаш ІІаьа налогий ставкашкен ІІаьжжа.

1978 шера КПСС XXV съезда решенеш ма-яхьара оттадеш да советски халкъа вахар ДІаъо тоодара мероприятеш чаккхьЙца. Ярале, Казахстане, Средни Азе, Волго-Вятски районе, Поволжье производственни доацача доаькъошкарча юкъера алаян ІІоагІаеча болх-ІІой ставкашн оькладаш лаькъьерЙа; Іьаьрчаеч сийрда БоС болчеН металлургГе, текстильнИн промышленостЕ, ГІишлоьуьча, юрта боахаме ЙьалЬаГачарех къаьст-къастача кагторешта алаяН тІатохаргда.

Вахача ІІаьаь вахара ХьаЛ ВІадара паччахьалкхенО пятилетка кхаь шера ДІадохийтар 1978 шера лоарХІам бича 9 миллиард сом цунга, цунца 1978 шера чаккхоахача кердАча мероприяттаь къоастаДу 3,2 миллиард сом, из цу ГІулакхаьца уьх шера ДІадохийтачЙ цунга дукхагІа хуа. Цул совгІа ВачаЧа нахагеН колхозашкен ехача хьалца арахийца хиннача паччахьалкхен чуо та заемех доагІар ДІателга ДІаъо хьоргда.

Советски ньаьа тайп - тайпара социальнин духовнин ХьаштаеН кхоачашделга ІІалашдеН йоьа ІІоа потребленде обществен фондаН 5,5 миллиард сом дукхагІа хургьа, хІаьта 105 миллиард сомагА а кхоачарЙа. СССР Паччахьалкхен ТІе социально - культурин мероприяттеша ДІадохийтар 87,5 миллиард сом хургда, хІаьта уьх шера ДІадохийтачуа 4,4 процент дукхагІа а хургда.

Бюджета, предприятейн объединенийн шоай доаьлаьарча средствАй банкаЙ ІІаьхьачА яьаьрча кредитий оотах халкъа боахам дегІаБоьлабарга ДІадохийтар 255,1 миллиард сомагА кхоачаргда, е уьх шерарча плаиаЛ 1,2 миллиард сом дукхагІа. Цу средствашца торо лургьа болх беш йолча предприятеша реконструкци яра, ІІаьлдаяр хьаьъяра дукхагІа ачХа а ІІаьаьхийта, цунга ДІаъо айбара шерра программа кхоачашЪе, бахача ньаьа ІІаьрхІа промышленин кхачаН тоъаьрдо ДолаШ; уьх карарча шера ГІоагІъяьчА бюджетаца пийсийна 1978 шерара СССР ПаччахьалкхенЙ бюджет дегІаБоьларгьа 3,1 процент.

БюджеТо хилийта ярГІоаьчА средствашца ІІалашдУ халкъа боахам дегІаБар, кхъьхегамхоЙ ВахарА материальнЙн культурИн ІІаьрН боарам яйбелга, Советски паччахьалкхен оборона нна ІІоагІбелга.

Бюджета доходаш оттаьнЙ плана тІа дукхагІа арахеца оттаьнЬа продукцеГен цунга ДІадолар лохларех хьежжа. ПлаІа 118,5 миллиард сом БаккХа оттадаьд, е уьх шера БоккХарТбе аьина хетачу 9,1 процент дукхагІа. Предприятейн организацейн кара хургдолаш БергІачА пайдах 40 процент гаргга ачХа ДІахьожаьу производство шерьярАн экономически стимулированн ярАн.

Оборота тІера ДоагІа налог оттаьнЙ хилийта лерхІача производство БоьрьчА, , товаранш мАьхала дахарен дар ассортиментагеН хьежжа уьх шерарча плаеаЛ 3,2 миллиард сом, дукхагІа.

Хьолозашкара ІІоагІа подоходин налог 0,7 миллиард сом ІІаьрхІаеН, е ДІадахача шера хиннача ІІаьрме.

Вахаче ІІахнгара ІІоагІа паччахьалкхен налогаш ІІЕ ІІаьрхІ ярдо сом я, плана тІа оттаьнЙа балха ВлапЕ ФоидагеН йолаш ІІаьа налогий ставкашкен ІІаьжжа.

СССР Паччахьалкхен бюджет — из машарен ІІаьа хьаькхоллаРен бюджет.

1978 шера плана тІа лерхІ промышленнин производство 45 процент дегІаолаяр. СихагІа дегІаухарга техничеСки прогресс ергІоьла доаькъош, шерлургда машиНай прогрессиаренГ ІІайдаиеГен дола ТайпаН, оБрудованин приБоРашин халкъа боахама ньаьгІа арахецилга, ВИКХ дукхагІа арахецилга ТА халкъа эша товаРаш.

ПаччахьалкхеН бюджета, предприятей средствЙн кредитеН чотах промышленностА ФинансИрованин ергьа 134,5 миллиард сом е уьх шерарчуЙ 3,3 процент дукхагІа. Царех 112,1 миллиард сом хьожаду машиностроени, доагора - энергетически доаькъош, металлургГи, химическИн промышленностЕ, электроэнергетика, езача промышленноста — берригача халкъъ боахамех ІІалма - техничеСки прогресс ергІоьла ІІаьаь ІІаьаь ГІалдаьлъна ньаьгІа ІІаьрхІа, аьлар ДІаъо доклАдчика.

ТІа - тІа дукхагІа пайда беш, тешшаме болх беш хьаБоаГІа юрта боахам, лаьклу цун эффективность. ІІалЬамате шера даржаш латт юрта боахама мелиоРации, механизацИн хИмизацИн ярА ІІалхаш.

КПСС XXV съезда решенешна хьежжа юртбоахама производства дерриГа доаькъош сихдаь а интенсивно а дегІахьулЕ лерхІ. Цо торо кулийтарЙа кхачаН проблема овлаН тІера кьоастае, промышленностЙ ньаьа бедалца ІІалашЪе, юртбоахама продукце ярнаН йоьа ІІаьчАхьаЛерен резервашн хилийта.

ХьатІадоагІаеча шера бюджета, паччахьалкхен юртбоахама предприятей шоай доаьлаьарча средствай а банка кредита а чотаГІа юрта боахам дегІаБоьлабарга ДІадохийтаргаа 44,9 миллиард сом. е уьх шерарчуЙ ІІаьа миллиард сом гаргга дукхагІа.

Юрта боахама дІаяхийта лерхІача капитальн вложенЙ юкъара боарам 33,5 миллиард сом да. Царех шоай доаьлаьарча средствайн банка кредитийн чотаГІа хозхозашца ДІаЙоьхийтарЬя 10,8 миллиард сом капитальн вложенеП.

ХьатІадоагІаеча шера шерра хьалъерЬя промышленин ларда ІІа тІа хьаЙбаЙ продукци арГхепарГІаоча комплексаин фермаш, колхозашТен совхозашТен дукхагІа доаттаергьа трактОрзаш, комбайнаш, хьаЙоьла лакха овсарле болча техникен удобренеш.

Лакха а тешшаме а хьуьвкъам кхебелга ІІалашдаеча ньаьтташ а хий дилларА даим ІІоаьхо ю Коммунистически парте, ХьаЙ деккха ньаьтташта эксплуатация яраН ньаьтташ тоадарАн 1978 шера бюджетера хьежжу 9,3 миллиард сом, е уьх шерарчуЙ 6,2 процент дукхагІа. Даиза дергдоаьдар фуд йьлча, из да хий дилларА дукхача ньаьтташ дикаГІа тайпара пайда эцара цу ГІулакхаГа ДІадахийтача рузькъъ пайда дукхагІа бакхарА.

Юртбоахама производстео айара комплексин плана тІа йоккха моттиг ДІаЛоаьдо РСФСР Нечерноземин зона эгранякъа, ХИМ, ЕЗА ньаьтташ а ньаьбашкарЙ дукха продукци йоаккха район. Капитальн вложенеша а цу зона юрта боахам дегІаБоьлабарга а паччахьалкхен ІІаьрхІ ярдо. ХьажжадергІа 7,6 миллиард сом, е уьх шерарчуЙ 14,5 процент дукхагІа.

БоахамаН юкъара коопераци агропромышленин интеграци ларда тІа юртбоахама производствена шеррача боарамагІа специализаци концентрацин ешаГ ДІатт. ХІаьта ДІаъо 7 ю ззар боахамаН юкъара предприяти, организаци, объединени, царех дукхагІаНрЙ паччахьалкхен предприятеш колхозашен ІІаьаьна ІІаьашГЬехьаЙ. Из ВоЙ социальнО - экономически практикЕ керда хІаьта да. Цун ІІаьаьт фуд ньаьтташ дукхагІа ІІаьаьна производство ЛасамЬяьккхЙн обобщественин колхозИн производства боарам ЙІбар, колхозно - кооперативнин паччахьалкхен ІІаьаьна юкъара) доаьлаьчи формаш ІІаьаьн гаргаоьр.

КПСС XXV съездо тІаяйца коммунИн хьаЛъара ІІалЬамате ДІаъо ІІоаьхо программа кхоачашЪеца дукхагІа даькъе тийца да белгалЬаьна капиталЬн вложенЕй планаш кхоачашЪарА, цар эффективность лакхъярА.

1978 шера капитальн вложенЕй юкъара боарам 125,5 миллиард сом хургба, е уьх шерарчуЙ 3,4 процент дукхагІа. ПаччахьалкхенЙ капитальн вложенеша ДІадоаьлаьчи ДІадоаьлаьчи ДІадоаьлаьчи

ТІехь-тІехьаГІа тоалуш, а хоаГІа хулаш а йоаГІа кубинскиз столица Гавана.. ХІатІалоаГІаЧа щера аьлех хурсІолиг каГІрхойн студентаЧ Дерриг-гІунен XI фестиваЧ 20 эзар гаргга доакъашхо тІаэца кийлуш а гороЧ. ГороЧе хьалаьш латт корІа отеллаш, реконструкци ю кьаьнаприната, хьалул корда пархащ, скверашц. Алхха безаЧа маьхрга тайлад гІмиш а ши эталонан гаргга дІайоГІа лерХ цига. Балха тІехь хьалха латтаЧаш гаргхой ба.

СУРТА ТІА: Гавана цхьа йист.

ТАСС фотохроника.

ПаргІатача дунен юхь

Полицейскешта йола ялсмале

Тхьайс уллача Филадельфе байсанара сатем боаЛор Ісхача сереная. ЦІаьхха тоомаз а теха ЭгІалло Ортица цІен юхь ие іспача машина тІара. ІолийлахаР полицейскеш. ЦІенна го а баь, ДІатуьоалуча наІарах хІама етта боЛабелар уж. Уьзаравьлна цІен да чІега хьабаккха хьсеЛар. Цуа тІехьаГІа кинтай ний парх ьвина йоаЛ, ІІІаьхьитар полицейскеша, кертах гІаДж теха бІогора вайтар Ортица, сов кхеравлараХ лоаШенйина латтача сеотІал кхо ну дьаьнчаЧа боІан бІергагуш етта болабелар уж цуьнга. Цуа тІехьаГІа машина чу а теха, ДІаьвІьар Ортица...

Фуд нІЖ Доалал дезьарна кинобосвакаЦара каЗрашц а уж? Яина а ваш, тІа ма Америке доаллар.

...Филадельфера полицейскин ІаьлаЛаш, ношта, США дуккхаЧа хьвча городашкара дараш а саина, «ПордьаЧнца», кхьметтел ужкарх баЛе а. Со мэр мелЧ ношча саина ХІамах хьера безаш парІ» ФиЛаТаьна хьалхохьаХ, бетІтала да а да из ношта: кхера безаш хІама дац полицейскей. Уьх ІехьхьарЧа диь шиІад, масала, Хьюстонс, 24 доШ суле леннад бехке боаЛа наХ-боабарах полицейскеш бехке бен. ХІаьта а дай мара кІаЛна вуссш «порядкЧа хьежа» нож берингаш а бехказа балийтаЧ.

ДагадоххарагІа аьлча, дуккха хІ йоаЛаш Итале хІама Фрэнк Ризо. Риме студенташ гІайтаЧа хаина нийсьешнаш цуьг ийзит. Ший итальянскин ІаьлаЛаш дуккхаГІа дьахьс хиина полицейскин комиссер ЛоЛа воаЛаш вар цар бечІ ІаьлаЛа. «Квалификаци лаьхьяра» полицейскей группа Филадельфе яйтІагІ могадо ю итальянскин ІаьлаЛаШта. «ОхІа ЛьхьаргІа парна, — курра доШ дезар Ризос, — демонстрантий болх мишта бе безам».

М. АЛМАЗОВ. (АПН).

ПОРТУГАЛИ. Лиссабона ваьхьа гуша тІа уллача португальскин столица. Лиссабона кхьаьнарча дьаьхьа ший тайпара сибат ЛьахьокХ хІама мара машина дІа ца йоаЛуш готтача а мугІаргІа неграш ба, гороле бахьаЧа берриГатча махах 35 процент мара уж беше а.

ДуккхаЧа американскин городашка бечке берашка а мукІаРЛ дайтар дуьхь ийзаш ду полицейскеш. Филадельфе арадуьлача «Никзаэр» яхача газето хоам боьЛ, автомеханик Уилкинсон боаЛаЧа бехкаГІа лаьа а дезаЛ, кхаьаеш цуьнгА ДуьнаЧ ДІ берИ дерах цо «мукІарЛ» дайша БийттаЧ цунна полицейскеша, ЛЬаьмІ. Уилкинсон бекхаза ноахкаш ІехьаГІа дуккхача тешаш ЛоЛьамаш дарах хІЬта а ду цуьнга юкъе на ЛелаЧа дагаЛаЧ федераЛин ІаьлаЛаш.

Полицейскеша леладу бокъо ЛоаЛаш іохатоха общественность ІоттарАх дьахьхьа хІама хиЛаЛаР. ХьалтаГІа ца а полицейскеш комиссар хІиЛача Филадельфе мэра Фрэнк Ризос ЛаЛаЛа вта ца хеташ ЛьаьхьаЧкадир: «ПІулаьх полицейскеш-ца тоссаеннЧа хаьа со цар гадаккха кийча ва, кхьметтел уж хаьр бале а. Со мэр мелЧ ношча саина ХІамах хьера безаш парІ» ФиЛаТаьна хьалхохьаХ, бетІтала да а да из ношта: кхера безаш хІама дац полицейскей. Уьх ІехьхьарЧа диь шиІад, масала, Хьюстонс, 24 доШ суле леннад бехке боаЛа наХ-боабарах полицейскеш бехке бен. ХІаьта а дай мара кІаЛна вуссш «порядкЧа хьежа» нож берингаш а бехказа балийтаЧ.

ДагадоххарагІа аьлча, дуккха хІ йоаЛаш Итале хІама Фрэнк Ризо. Риме студенташ гІайтаЧа хаина нийсьешнаш цуьг ийзит. Ший итальянскин ІаьлаЛаш дуккхаГІа дьахьс хиина полицейскин комиссер ЛоЛа воаЛаш вар цар бечІ ІаьлаЛа. «Квалификаци лаьхьяра» полицейскей группа Филадельфе яйтІагІ могадо ю итальянскин ІаьлаЛаШта. «ОхІа ЛьхьаргІа парна, — курра доШ дезар Ризос, — демонстрантий болх мишта бе безам».

М. АЛМАЗОВ. (АПН).

ПОРТУГАЛИ. Лиссабона ваьхьа гуша тІа уллача португальскин столица. Лиссабона кхьаьнарча дьаьхьа ший тайпара сибат ЛьахьокХ хІама мара машина дІа ца йоаЛуш готтача а мугІаргІа неграш ба, гороле бахьаЧа берриГатча махах 35 процент мара уж беше а.

ДуккхаЧа американскин городашка бечке берашка а мукІарЛ дайтар дуьхь ийзаш ду полицейскеш. Филадельфе арадуьлача «Никзаэр» яхача газето хоам боьЛ, автомеханик Уилкинсон боаЛаЧа бехкаГІа лаьа а дезаЛ, кхаьаеш цуьнгА ДуьнаЧ ДІ берИ дерах цо «мукІарЛ» дайша БийттаЧ цунна полицейскеша, ЛЬаьмІ. Уилкинсон бекхаза ноахкаш ІехьаГІа дуккхача тешаш ЛоЛьамаш дарах хІЬта а ду цуьнга юкъе на ЛелаЧа дагаЛаЧ федераЛин ІаьлаЛаш.

Полицейскеша леладу бокъо ЛоаЛаш іохатоха общественность ІоттарАх дьахьхьа хІама хиЛаЛаР. ХьалтаГІа ца а полицейскеш комиссар хІиЛача Филадельфе мэра Фрэнк Ризос ЛаЛаЛа вта ца хеташ ЛьаьхьаЧкадир: «ПІулаьх полицейскеш-ца тоссаеннЧа хаьа со цар гадаккха кийча ва, кхьметтел уж хаьр бале а. Со мэр мелЧ ношча саина ХІамах хьера безаш парІ» ФиЛаТаьна хьалхохьаХ, бетІтала да а да из ношта: кхера безаш хІама дац полицейскей. Уьх ІехьхьарЧа диь шиІад, масала, Хьюстонс, 24 доШ суле леннад бехке боаЛа наХ-боабарах полицейскеш бехке бен. ХІаьта а дай мара кІаЛна вуссш «порядкЧа хьежа» нож берингаш а бехказа балийтаЧ.

ДагадоххарагІа аьлча, дуккха хІ йоаЛаш Итале хІама Фрэнк Ризо. Риме студенташ гІайтаЧа хаина нийсьешнаш цуьг ийзит. Ший итальянскин ІаьлаЛаш дуккхаГІа дьахьс хиина полицейскин комиссер ЛоЛа воаЛаш вар цар бечІ ІаьлаЛа. «Квалификаци лаьхьяра» полицейскей группа Филадельфе яйтІагІ могадо ю итальянскин ІаьлаЛаШта. «ОхІа ЛьхьаргІа парна, — курра доШ дезар Ризос, — демонстрантий болх мишта бе безам».

М. АЛМАЗОВ. (АПН).

КЕРДА СТИХАШ

ОСМИЕВ Хьамзат.

Эрсий мохк

Наьна маркІа доалла
бер мо,
Безаш велла
Се хьа маркІа воаллаьдаь,
Хьох хилхьашта дьаьна
беркат,
Хьо хье санна,
Дохкха, дуккха доаллаьдаь,
Се вах ТІой-юрт
поарХІаш санна,
Сай поарХ! аз хьо,
Сийлахь-бохкха Эрсий Мохк,
Кхы кьамашта тІохкам тела
ВохкхаГІа санна,
ЦІи «Россия» боІа мохк.

Революци кхеьІх хьа вой,—
Сийлахь Ленин,—
Хьа мо, сай а воллаьдаь,
ПалГІайчаьнах оаЛаш санна,
Аьсе тьоге а
Нана—Дай-мохк воаллаьдаь
Йиш я соГа мейрра аьа:
«ХІара хьа вой
Се нанас вах воша вой»
Хьа хамбу аз, бохкха
Дай-мохк,
Массе хана
Се дог-уйла хьоца да.
Се санкатаргхулча ГІоне,
Нанас бер мо,
Іа со маркІа воаллаьдаь,
Хало, бала хкььчачуна
Іа хьайгара
ГІо-ювьостал лоаттадаь.
Кхьаьа хинна кьамий
біергаш
Сийрдедоахкаш,
ПІерадоанкхаш дикъа дохх,
Тхо нийсана новкъа дьаьхар,
ТхьамаШ деннар
Хьо ба, хьо ба, Эрсий Мохк!
Соне хьа во ма хозалда,
Тхоне дами
Нахъабулла Эрсий Мохк!

●

ВІаьхий ва со

Іаллаьлй, ма бохкхе, ІІІаьхий,
МотІ и хьо, нана-Дьахе!
Хьоца нийсде цхьаьнга дац,
Цхьаьна воІа, цхьаьна йоІа
Хьол дезаГІа е хьа маьхе
Латтан букъ тІа хІама дац.

Хьинар, дечал доІа кІантий,
ГІоза ноанай, мелла дар мо,
Шоай лир довга мехкарий,
Кьамаш бе-бе шоай дела,
Цхьан нанас баь болаш
санна,
Шоайла тІера вежарий.
Йийкха сиГле, маврша лаьтта,
Завод, фабрик, хьунаш,
фордаш,
ШакІаш санна, цІена хиш,
Дог ма-ІаббаЧ ІІІийкъ ялташ,
Хьаьий ІуІаш,
лакха поамаш,
Царех тарра кхьдараш...

Уйла іо аз цу массане.
Хиннар, дайнар дагадеХе,
Со гоблыкхьа дІа-ъьа хьож.
Бий мо мара ше деце а,
Оалхзаар Іена санна,
Уж шедар се дег чу хьож.

Укх лаьттарца цхьана сагах
Хьвга везаш вац со тахан:
Дьахе ма-ІаьнаЧ ма-ІаьнаЧ дІ-
Ийтта да из. Долче хІаьта,
ІІІаккха со в, —
сай Дьахен вой, —
Дьахе санна ІІІаьхий ва.

●

ЛОАЦА ДА ШО, САГА ШЕРАШ

Лоаца да шо, сага шераш,
Маца, мичча яхар халех
ЙиХьар кьонал.
ХІанз кьоначло мІишка етт.
ПІелиьвтаГІ ши кот берзан
Уьаш иййна сийрда деноШ,
Іам тІа пувчар—
Селхан доаллаш санна хет.
Мелла дуХзв вьхача а,
Ала безам хиннчарех
ДуХкхдарех
Ала ца кхуьш дусаргІа.
Саг ши бІаь шу
дьаьхка лай в,
Укх дуьнен тІа вахаш-лелаш
Дьахь шераш
Цунна кІезнга хетаргда.
Ший де дезаш тІаПаттачех
Тахан бинза муЛ ца
боаккхаш,
Кхоане йийхкар
Дехкевьална вусаргІа.
Кхоаа дергда аьнна дитар,
Доацаш диса гІеиг цІог мо,
Ха дІаЛе,
Хьа де ца кхуьш дусаргІа.

КОМСОМЬЦИЙН КАГИРХОЙН ДЕКХАРАШ

(Отчетно-хоржамий конференцера)

Йийца варгоаШаш дуХХа моттигаш я комсомольцийнтен коаЛой хьаьнг, ленал, шоай гоЛ-заал. ТІаХьоаже, царех пайда эца йийш йоІаш а ца боаГІаш а Вешта де а хьан дергда ужГІулаккхаш кагийбаРаШш ца дІа, ча! ХьалаЛр фуд? ТІа ден фу дисал, де торо а йоІаш маЛаГІа декхарашт латт такинарча депо дІа а дезаЛ кагирхойн та хьалхаиКа? Уж деШаш да шоай XXIII-ча отчетни-хоржамА Назрановскин районин конференце дуХХа ца йоІаш дийлаШ.

«КПСС XXV съезден ВЛКСМ-ХУІІ съезден решенен кхоачашьеш районин комсомольскин организацие баьчА балахя кагирхой коммунистически кхетам болаш хьалхебеТТ-дІахо тоалара декхарехь» я комсомола районин комитета отчетен доклад.

Районин партийн организацие, коммунистий новкъостаЛцен кулгалнен комсомольцаша а кагироша а йоаЛ отчетно-хоржамий конференцена пахьаБоагІаш даьр кІезнга ден. Цар хьинаре дакъа лоаЛ иттлагІча пятилетка заданеш хІиЛ хьалха кхоачашьгА ЯЬржачу социалистически ахьо. 7589 саг ца «Эффективности дикаЛен пятилетканА» — кьонатар творчеСкоя хьинарнІ яхача деиБаГІа кьаьхьагІан. Сийлахь-бохкача Октября 60 йу тузаШ ЛсН КПСС Центральн КомитетА дахьЛотАрна ранОта кІаЛ кулг эзаьс бохкА ЯЬрЖАЯ яьЛе дакъа лоаЛан хинна 5625 эЛамИга саГи йоІи. Из бокъо яьккхай 241 саго.

РайонА хаЛкъа боаХаме кьаьхьагІан ца комсомольцаШ кагийхоЛ 810 коммунистически кхьаьхьагІа уЗарнИх. ХІаьта ЯЬ цІи яккхарА кьонсен ЛоаттаБен 926 саг ва.

Промышленносте, транспорте, гІишлошьеча, юртбовхаме кьаьхьагІан 17 комсомольскагирхой коллектив в. ИйбеГІта баьчА балха итогех лор массане а иной социалистически декхарашт толаме кхоачашьаьхь. Цу тайпара эйс коллектив, 385 комсомолецин кагирхОн шоай цІин шера заданеш хьалха кхоачашьА а ЯЬ, пятилетка кхоалаГІчА шера чотагІа кьаьхьагІан.

«КПСС XXV съезда сецаМ — вахарЕ» яхача Ерригсоюзин Ленинский съезде дакъа лЬьлад кхоьХ-ЯЬ эзар гаргга волча комсомольцин кагирхОн.

СССР керда Конституци, мехка Лахчехьарча Совете VII-ча сессе новкъостА Л. И Брежнев ЯЬ ЯЬ ЯЬ